

QUAESTIO XLIV.

DE MATRIMONII DEFINITIONE, IN TRES ARTICULOS DIVISA.

Deinde considerandum est de ratione matrimonii.

Circa quod quaeruntur tria.

Primo. Utrum matrimonium sit in genere conjunctionis.

Secundo. Utrum convenienter nominetur.

Tertio. Utrum convenienter definiatur.

ARTICULUS I.

181

UTRUM MATRIMONIUM SIT IN GENERE CONJUNCTIONIS.

(S. Thom. 4. Dist. 27. q. 1. art. 1. q. 1. et seq.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod matrimonium non sit in genere conjunctionis, quia vinculum, quo aliqua ligantur, differt a conjunctione ipsa, sicut causa ab effectu: sed matrimonium est vinculum quoddam, quo juncti matrimonio ligantur; ergo non est in genere conjunctionis.

2. PRAETEREA Omne sacramentum est sensibile signum: sed nulla relatio est accidens sensibile; ergo matrimonium, cum sit sacramentum, non est in genere relationis; et ita nec in genere conjunctionis.

3. PRAETEREA. Conjunctio est relatio aequiparantiae, sicut et aequalitas: sed non est una numero aequalitatis relatio in utroque extremorum, ut Avicenna dicit; ergo nec una conjunctio; et sic si matrimonium est in genere conjunctionis, non est unum tantum matrimonium inter duos conjuges.

SED CONTRA. Relatio est secundum quam aliqua ad invicem referuntur: sed secundum matrimonium aliqua ad invicem referuntur: dicitur enim maritus vir uxoris, et uxor mariti uxor; ergo matrimonium est in genere relationis, nec est aliud, quam conjunctio.

Praeterea. Unio duorum ad aliquid unum non fit nisi secundum conjunctionem: hoc autem fit per matrimonium, ut patet Gen. 2.: *Erunt duo in carne una*; ergo matrimonium est in genere conjunctionis.

RESPONDEO dicendum, quod conjunctio adunationem quandam importat, unde ubicumque est adunatio aliquorum, ibi est aliqua conjunctio: ea autem quae ordinantur ad aliquod unum, dicuntur in ordine ad illud adunari; sicut multi homines adunantur ad unam militiam, vel negotiationem exequendam, ex qua dicuntur commilitones ad invicem, vel socii negotiationis: et ideo cum per matrimonium ordinentur aliqui ad unam generationem, et educationem proles, et iterum ad unam vitam domesticam, constat quod in matrimonio est aliqua conjunctio, secundum quam dicitur maritus, et uxor; et talis conjunctio ex hoc quod ordinatur ad aliquid unum, est matrimonium: conjunctio autem corporum, et animorum ad matrimonium consequitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod matrimonium est vinculum, quo ligan-

tur formaliter, non effective; et ideo non oportet, quod sit aliud a conjunctione.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis ipsa relatio non sit sensibile accidens, tamen causae ejus possunt esse sensibiles. Nec in sacramento requiritur, quod sit sensibile illud, quod est res, et sacramentum; hoc enim modo se habet in hoc sacramento praedicta conjunctio; sed verba exprimentia consensum sunt sacramentum tantum, et causa praedictae conjunctionis sunt sensibilia.

AD TERTIUM dicendum, quod relatio fundatur in aliquo sicut in causa, ut similitudo in qualitate, et in aliquo sicut in subjecto, ut in ipsis similibus; et ex utraque parte potest attendi unitas, et diversitas ipsius: quia ergo in similitudine non est eadem qualitas numero, sed specie in utroque simili, et iterum subjecta similitudinis sunt duo numero, et similiter est de aequalitate; ideo et aequalitas, et similitudo omnibus modis est alia numero in utroque similibus, et aequalium. Sed relatio, quae est matrimonium, ex una parte habet unitatem in utroque extremorum, scilicet ex parte causae, quia ad eandem numero generationem ordinatur: sed ex parte subjecti habet diversitatem secundum numerum; et ideo haec relatio est una ex parte causae, et multiplex ex parte subjecti: et secundum quod est multiplex ex parte subjecti, significatur his nominibus, *uxor*, et *maritus*: secundum autem quod est una, significatur hoc nomine *matrimonium*.

ARTICULUS II.

182

UTRUM MATRIMONIUM CONVENIENTER NOMINETUR.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod matrimonium inconvenienter nominetur, quia denominatio debet fieri a digniori: sed pater dignior est matre; ergo magis debet denominari a patre, quam a matre, conjunctio utriusque.

2. PRAETEREA. Res debet denominari ab eo, quod est de essentia sua, quia « ratio, quam significat nomen, est definitio », ut dicitur in 4. Metaph. (lex. 28.): sed nuptiae non sunt de essentia matrimonii; ergo non debet matrimonium *nuptiae* appellari.

3. PRAETEREA. Species non potest proprio nomine nominari ab eo, quod est generis: sed conjunctio est genus ad matrimonium; ergo non potest proprie *conjugium* nominari.

SED IN CONTRARIUM est communis usus loquentium.

RESPONDEO dicendum, quod in matrimonio est *tria* considerare: primo essentiam ipsius, quae est conjunctio; et secundum hoc nominatur *conjugium*: secundo causam ejus, quae est desponsatio; et secundum hoc vocatur *nuptiae* a *nubo*, quia in ipsa solemnitate desponsationis, qua matrimonium perficitur, capita nubentium velantur: tertio effectum, qui est proles, et sic dicitur *matrimonium*, ut August. dicit contra Faustum (lib. 19. cap. 26. a med.), « ex hoc quod mulier non debeat ob aliud nubere, nisi ut sit mater ». Potest etiam matrimonium quasi *matris munium* (id est officium) dici, quia foeminis incumbit maxime educandae proles officium: vel dicitur matrimonium, quasi *matrem muniens*, quia jam habet quo defendatur, et muniatur, scilicet virum: vel dicitur matrimonium, quasi *matrem monens*, ne virum relinquat, alteri adhaerens: vel dicitur matrimonium, quasi *materia unius*, quia

ARTICULUS III.

186

UTRUM CONSENSUS EXPRESSUS PER VERBA DE FUTURO
FACIAT MATRIMONIUM.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod consensus expressus per verba de futuro matrimonium faciat, quia sicut se habet praesens ad praesens, ita futurum ad futurum: sed consensus per verba de praesenti expressus facit matrimonium in praesenti; ergo consensus expressus per verba de futuro facit matrimonium in futuro.

2. PRAETEREA. Sicut in matrimonio fit quaedam obligatio per verba exprimentia consensum, ita et in aliis civilibus contractibus: sed in aliis contractibus non differt, utrum per verba de praesenti, vel de futuro obligatio fiat; ergo nec in matrimonio differt.

3. PRAETEREA. Per votum religionis homo contrahit matrimonium spirituale cum Deo: sed votum religionis fit per verba de futuro, et obligat; ergo et similiter potest fieri matrimonium carnale per verba de futuro.

SED CONTRA est, quod ille qui consentit in aliquam per verba de futuro, et postea cum alia per verba de praesenti, secundum jura debet habere secundam pro uxore (*cap.: Sicut ex litteris, de Sponsalib. et Matrim.*): sed hoc non esset, si consensus per verba de futuro faceret matrimonium, quia ex quo verum est matrimonium cum una, ea vivente, non potest contrahi cum alia; ergo consensus per verba de futuro non facit matrimonium.

Praeterea. Qui promittit aliquid se facturum, nondum facit illud: sed qui consentit per verba de futuro, promittit se cum aliqua contracturum matrimonium; ergo non contrahit adhuc cum illa.

RESPONDEO dicendum, quod causae sacramentales significando efficiunt; unde hoc efficiunt, quod significant: quia ergo cum aliquis consensum suum per verba de futuro exprimit, non significat se facere matrimonium, sed promittit se facturum, ideo talis expressio consensus non facit matrimonium, sed sponsonem ejus, quae sponsalia nominatur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum consensus exprimitur per verba de praesenti, et verba sunt praesentia, et in praesens consentitur pro eodem tempore: sed quando consensus fit per verba de futuro, verba sunt praesentia, sed consentitur in futurum, et ideo non pro eodem tempore; et propter hoc non est simile.

AD SECUNDUM dicendum, quod etiam in aliis contractibus, qui verbis futuris utitur, non transfert potestatem rei suae in alterum; ut si dicat: « Dabo tibi »: sed solum quando verbis praesentibus utitur.

AD TERTIUM dicendum, quod in voto professionis actus spiritualis matrimonii per verba de futuro exprimitur, scilicet obedientia, vel observantia regulae, et non ipsum matrimonium spirituale: si autem spirituale matrimonium in futurum voveatur, non est matrimonium spirituale, quia nondum ex hoc aliquis est monachus, sed se futurum monachum pollicetur.

ARTICULUS IV.

187

UTRUM CONSENSUS ETIAM PER VERBA DE PRAESENTI EXPRESSUS,
SI DESIT INTERIOR CONSENSUS, FACIAT MATRIMONIUM.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod consensus etiam per verba de praesenti expressus, si desit interior consensus, faciat matrimonium, quia « fraus, et dolus nemini patrocinari debent », secundum jura (*cap.: Ex tenore, de Rescriptis, et cap.: Si vir, de Cognat. spirituali*): sed ille qui verbis exprimit consensum, quem in corde non habet, dolum committit; ergo non debet ei patrocinari, ut ab obligatione matrimonii liber reddatur.

2. PRAETEREA. Consensus mentalis alterius non potest esse alicui notus, nisi quatenus per verba exprimitur: si ergo expressio verborum non sufficit, sed consensus interior requiritur in utroque conjugum, tunc neuter poterit scire de altero an sit ei verus conjux, et ita erit fornicator, quodcumque matrimonio utetur.

3. PRAETEREA. Si aliquis probatur per verba de praesenti in aliquem consensisse, cogitur per excommunicationis sententiam, ut eam habeat in uxorem, quamvis dicat consensum mentalem defuisse, etiamsi postea cum alia contraxerit consensu mentali verbis expresso: sed hoc non esset, si requiretetur consensus mentalis ad matrimonium; ergo non requiritur.

SED CONTRA est, quod Innocentius III. dicit in Decret. quadam (*cap.: Tu nos, de Sponsalib. et Matrim.*), in casu isto loquens: « Sine consensu nequeunt caetera foedus perficere conjugale ».

Praeterea. Intentio requiritur in omnibus sacramentis: sed ille qui corde non consentit, non habet intentionem matrimonii contrahendi; ergo non fit matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quod sicut se habet ablutio exterior ad baptismum, ita se habet expressio verborum ad hoc sacramentum, ut dictum est (*art. 2. huj. q.*): unde sicut si aliquis ablutionem exteriorem reciperet, non intendens recipere sacramentum, sed ludum, et dolum facere, non esset baptizatus, ita expressio verborum sine interiori consensu matrimonium non facit.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ibi sunt duo, scilicet defectus consensus qui ei patrocinatur in foro conscientiae, ut non astringatur vinculo matrimonii, quamvis non in foro Ecclesiae, in quo judicatur secundum allegata: et dolus verborum; et hic non patrocinatur nec in foro conscientiae, nec in foro Ecclesiae, quia in utroque pro hoc punitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod si desit consensus mentalis ex parte unius, ex neutra parte est matrimonium, quia matrimonium consistit in mutua conjunctione, ut dictum est (*q. praec. art. 1.*). Tamen probabiliter potest credi dolus non esse, nisi signa evidentia doli appareant, quia de quolibet praesumendum est bonum, nisi probetur contrarium; unde ille, ex cujus parte dolus non est, a peccato excusatur per ignorantiam.

AD TERTIUM dicendum, quod in tali casu Ecclesia compellit eum ad standum cum prima uxore, quia secundum ea judicat, quae foris apparent; nec decipitur in justitia, sive jure, quamvis decipiatur in facto: sed ille debet potius excommunicationem sustinere, quam ad primam uxorem accedat; vel debet in alias regiones remotius fugere.

ARTICULUS V.

188

UTRUM CONSENSUS IN OCCULTO FACTUS PER VERBA DE PRAESENTI
FACIAT MATRIMONIUM.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod consensus in occulto factus per verba de praesenti non faciat matrimonium: res enim in potestate alterius existens non transfertur in potestatem alterius, nisi consentiente illo, in cuius potestate erat: sed puella erat in potestate patris; ergo non potest per matrimonium transire in potestatem viri, nisi patre consentiente: et ita si fiat in occulto consensus, etiam per verba de praesenti expressus, non erit matrimonium.

2. PRAETEREA. Sicut in matrimonio actus noster est quasi de essentia sacramenti, ita etiam in poenitentia: sed sacramentum poenitentiae non perficitur, nisi mediantibus Ecclesiae ministris, qui sunt sacramentorum dispensatores; ergo nec matrimonium perfici potest in occulto absque sacerdotali benedictione.

3. PRAETEREA. Baptismus, quia potest in occulto, et in aperto fieri, non prohibetur ab Ecclesia fieri in occulto: sed Ecclesia prohibet clandestina fieri matrimonia (*cap.: Cum inhibito, de Clandest. Despons.*); ergo non possunt fieri in occulto.

4. PRAETEREA. Inter eos qui in secundo gradu sibi attinent, matrimonium contrahi non potest, quia Ecclesia prohibuit: sed similiter Ecclesia prohibuit clandestina matrimonia; ergo non possunt esse vera matrimonia.

SED CONTRA. Posita causa, ponitur effectus: sed causa sufficiens matrimonii est consensus per verba de praesenti expressus; ergo sive fiat in publico, sive in occulto, matrimonium sequitur.

Praeterea. Ubi quocumque est debita materia, et debita forma sacramenti, ibi est sacramentum: sed in occulto matrimonio servatur debita materia, quia ibi sunt legitima personae ad contrahendum, et debita forma, quia ibi sunt verba de praesenti consensum exprimentia; ergo est ibi verum matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quod sicut in aliis sacramentis quaedam sunt de essentia sacramenti, quibus omissis non est sacramentum, quaedam autem ad solemnitatem sacramenti pertinent, quibus omissis verum nihilominus perficitur sacramentum, quamvis peccet qui omittit; ita etiam consensus expressus per verba de praesenti, inter personas legitimas, ad contrahendum matrimonium facit, quia haec duo sunt de essentia sacramenti: alia autem omnia sunt de solemnitate sacramenti, quia ad hoc adhibentur, ut matrimonium convenientius fiat; unde si omittantur, verum est matrimonium; quamvis peccent sic contrahentes, nisi per aliquam legitimam causam excusentur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod puella non est in potestate patris quasi ancilla, ut sui corporis potestatem non habeat, sed quasi filia ad educandum; et ideo secundum hoc quod libera est, potest se in potestatem alterius absque consensu patris dare; sicut etiam potest aliquis, vel aliqua intrare religionem absque consensu parentum, cum sit persona libera.

AD SECUNDUM dicendum, quod actus noster in poenitentia, quamvis sit de essentia sacramenti, non tamen est sufficiens ad inducendum proximum effectum sacramenti, scilicet absolutionem a peccatis; et ideo oportet, quod ad perfectionem sacramenti interveniat actus sacerdotis: sed in matrimonio

actus nostri sunt causa sufficiens ad indicandum proximum effectum, qui est obligatio, quia quicumque est sui juris, potest se alteri obligare; et ideo sacerdotis benedictio non requiritur in matrimonio, quasi de essentia sacramenti.

AD TERTIUM dicendum, quod etiam prohibitum est, ne baptismum aliquis accipiat, praeterquam a sacerdote, nisi in articulo necessitatis: matrimonium autem non est sacramentum necessitatis; et ideo non est similis ratio. Prohibentur autem clandestina matrimonia propter pericula, quae inde evenire solent, quia frequenter in talibus est aliqua fraus ex altera parte: frequenter etiam ad talia conjugia transeunt, dum poenitent de his quae subito facta sunt; et multa alia mala inde accidunt, et speciem turpitudinis praeter hoc habent.

AD QUARTUM dicendum, quod non sunt prohibita clandestina matrimonia, quasi contra essentialia matrimonii existentia; sicut sunt prohibita matrimonia illegitimarum personarum, quae sunt materia indebita huic sacramento: et ideo non est simile.

QUAESTIO XLVI.

DE CONSENSU, CUI ADVENIT JURAMENTUM,
VEL COPULA CARNALIS,
IN DUOS ARTICULOS DIVISA

Deinde considerandum est de consensu, cui advenit juramentum, vel copula carnalis.

Circa quod quaeruntur duo.

Primo. Utrum juramentum adjunctum consensui per verba de futuro expresso faciat matrimonium.

Secundo. Utrum copula carnalis eidem consensui adveniens faciat matrimonium.

ARTICULUS I.

189

UTRUM JURAMENTUM ADJUNCTUM CONSENSUI
PER VERBA DE FUTURO EXPRESSO
FACIAT MATRIMONIUM.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod juramentum adjunctum consensui per verba de futuro expresso faciat matrimonium: nullus enim potest se obligare, ut faciat contra jus divinum: sed implere juramentum est de jure divino, ut patet Matth. 5.: *Reddes autem Domino juramenta tua*; ergo per nullam obligationem sequentem potest evenire, quod homo non debeat implere juramentum prius factum: si ergo post consensum in aliquam per verba de futuro juramento firmatum aliquis alteri se obligat per verba de praesenti, videtur quod nihilominus debeat juramentum primum servare: sed hoc non esset, nisi illo juramento esset matrimonium illud perfectum; ergo juramentum adjunctum consensui per verba de futuro facit matrimonium.

in eo fit conjunctio ad unam prolem materialiter inducendum, ut dicatur matrimonium a *monos* (μόνος) et *materia*: vel dicitur matrimonium, ut Isidorus dicit (*lib. 9. Etym. cap. ult. cir. med.*), a *matre*, et *nato*, quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quamvis pater sit dignior quam mater, tamen circa prolem mater magis est officiosa, quam pater. Vel dicendum, quod mulier ad hoc principaliter facta est, ut sit homini in adiutorium prolis; non autem vir propter hoc factus est: unde magis pertinet ad rationem matrimonii mater quam pater.

AD SECUNDUM dicendum, quod aliquando essentialia cognoscuntur per accidentalialia, et ideo etiam per accidentalialia aliqua nominari possunt; cum nomen detur causa rei innotescendae.

AD TERTIUM dicendum, quod aliquando species nominatur ab eo quod est generis, propter imperfectionem speciei, quando scilicet complete habet generis rationem, nec tamen aliquid addit, quod ad dignitatem pertineat; sicut proprium accidentale retinet nomen proprii, quod ipsi, et definitioni est commune: aliquando autem propter perfectionem, quando in una specie complete invenitur ratio generis, et non in alia; sicut animal denominatur ab anima, quae competit animato corpori, quod est genus animalis; sed animatio non invenitur perfecte in animatis, quae non sunt animalia. Et similiter est in proposito, quia conjunctio viri ad mulierem per matrimonium est maxima, cum sit et animarum, et corporum, et ideo *conjugium* nominatur.

ARTICULUS III.

183

UTRUM MATRIMONIUM CONVENIENTER DEFINIATUR IN LITERA.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod inconvenienter definiatur in litera (*4. Dist. 27.*), quia in mariti definitione oportet quod matrimonium ponatur, quia maritus est, qui est mulieri junctus matrimonio: sed maritalis conjunctio ponitur in definitione matrimonii; ergo videtur, quod sit circulatio in definitionibus istis.

2. PRAETEREA. Per matrimonium sicut efficitur vir maritus mulieris, ita et mulier uxor viri; ergo non debet magis dici conjunctio maritalis, quam uxoris.

3. PRAETEREA. Consuetudo ad genus moris pertinet: sed frequenter matrimonio juncti sunt valde moribus diversi; ergo non debet poni in definitione matrimonii: « individuum vitae consuetudinem retinens ».

4. PRAETEREA. Inveniuntur aliae definitiones de matrimonio datae, quia, secundum Hugonem (*lib. 2. de Sacram. part. 11. cap. 4. et tract. 7. Sum. sent. cap. 10. in princ.*), « matrimonium est duarum idonearum personarum legitimus de conjunctione consensus »: secundum quosdam autem « matrimonium est consortium communis vitae, et communicatio divini, et humani juris »; et quaeritur, qualiter hae definitiones differant.

RESPONDEO dicendum, quod, sicut supra dictum est (*art. praec.*), in matrimonio tria considerantur, scilicet *causa* ipsius, et *essentia* ejus, et *effectus*; et secundum hoc tres definitiones inveniuntur de matrimonio datae: nam definitio Hugonis tangit causam, scilicet consensus, et est per se nota. Definitio autem in litera posita tangit essentiam matrimonii, scilicet *conjunctionem*, et addit determinatum subjectum, in hoc quod dicit, *inter legitimas personas*;

ponit etiam differentiam contrahentium ad speciem, in hoc quod dicit, *maritalis*, quia cum matrimonium sit conjunctio in ordine ad aliquid unum, talis conjunctio in speciem trahitur per illud, ad quod ordinatur; et hoc est id, quod ad maritum pertinet: ponit etiam virtutem hujus conjunctionis, quia indissolubilis est, in hoc quod dicit, *individuum*, etc. Sed alia definitio tangit effectum, ad quem ordinatur matrimonium, scilicet vitam communem in rebus domesticis; et quia omnis communicatio aliqua lege ordinatur, ideo ponitur ordinativum istius communicationis, scilicet jus divinum, et humanum: aliae autem communicationes, ut negotiantium, et militantium, solo jure humano institutae sunt.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod aliquando priora, ex quibus debet dari definitio, non sunt nota quoad nos, et ideo in definitione aliquorum ponuntur aliqua posteriora simpliciter, quae sunt priora quoad nos: sicut in definitione qualitatis ponitur *quale* a Philosopho, cum dicit (*cap. de Qualit.*): « Qualitas est, secundum quam quales esse dicimur »; et ita etiam hic in definitione matrimonii ponitur *conjunctio maritalis*, ut sit sensus, quod matrimonium est conjunctio ad ea, quae mariti officium requirit, quae non poterant uno nomine exprimi.

AD SECUNDUM dicendum, quod per hanc differentiam tangitur finis conjunctionis, ut dictum est (*art. praec.*); et quia, ut dicit Apostolus (*1. Cor. 11.*), *vir non est propter mulierem, sed mulier propter virum*, ideo haec differentia potius debet sumi a viro, quam a muliere.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut vita civilis non importat actum singularem hujus, vel illius, sed ea quae ad communicationem civilem pertinent; ita vita conjugalis nihil aliud est, quam conversatio ad communicationem talem pertinens: et ideo quantum ad hanc vitam, semper in conjugibus consuetudo est individua, quamvis sit divisa quantum ad actus singulares utriusque.

AD QUARTUM patet solutio ex dictis (*in corp. art.*).

QUAESTIO XLV.

DE CONSENSU MATRIMONII SECUNDUM SE,
IN QUINTO ARTICULOS DIVISA.

Consequenter considerandum est de consensu; ubi *primo* agendum est de ipso consensu secundum se considerato: *secundo*, de consensu juramento, vel carnali copula firmato: *tertio*, de consensu coacto, et conditionato; *quarto*, de objecto consensus.

Circa primum quaeruntur quinque.

Primo. Utrum consensus sit causa efficiens matrimonii.

Secundo. Utrum consensus oporteat per verba exprimi.

Tertio. Utrum consensus expressus per verba de futuro faciat matrimonium.

Quarto. Utrum consensus per verba de praesenti expressus, si desit interior consensus, exterius faciat verum matrimonium.

Quinto. Utrum consensus in occulto factus per verba de praesenti faciat matrimonium.

ARTICULUS I.

184

UTRUM CONSENSUS SIT CAUSA EFFICIENS MATRIMONII.

(S. Thom. ubi sup. art. 2. q. 1. et seq.).

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod consensus non sit causa efficiens matrimonii: sacramenta enim non sunt a voluntate humana, sed ab institutione divina, ut ostensum est (4. Dist. 2. q. 1. art. 4. q. 4. et part. 3. q. 64. art. 2.): sed consensus ad voluntatem humanam pertinet; ergo non est causa matrimonii, sicut nec aliorum sacramentorum.

2. PRAETEREA. Idem non est causa sui ipsius: sed matrimonium nihil aliud videtur esse, quam consensus, quia consensus ipse significat conjunctionem Christi ad Ecclesiam; ergo consensus non est causa matrimonii.

3. PRAETEREA. Unius debet esse una causa: sed matrimonium inter duos est unum, ut dictum est (q. praec. art. 1.): consensus autem duorum sunt diversi, quia et diversorum sunt, et in diversis; ab una enim parte est consensus in virum, ex alia in uxorem; ergo mutuus consensus non est causa matrimonii.

SED CONTRA est, quod Chrysostomus dicit (hom. 32. in op. imperf. parum ante med.): « Matrimonium non facit coitus, sed voluntas ».

Praeterea. Unus non accipit potestatem in eo, quod est libere alterius, nisi per ejus consensum: sed per matrimonium accipit uterque conjugum potestatem in corpus alterius, ut patet 1. Corinth. 7., cum prius uterque liberam potestatem sui corporis haberet; ergo consensus facit matrimonium.

RESPONDEO dicendum, quod in omnibus sacramentis est aliqua spiritualis operatio mediante materiali operatione, quae eam significat, sicut per ablutionem corporalem in baptismo fit ablutio interior spiritualis: unde cum in matrimonio sit quaedam spiritualis conjunctio, in quantum matrimonium est sacramentum, et aliqua materialis, secundum quod est in officium naturae, et civilis vitae, oportet quod mediante materiali fiat spiritualis virtute divina: unde cum conjunctiones materialium contractuum fiant per mutuam consensum, oportet quod hoc modo etiam fiat matrimonialis conjunctio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sacramentorum prima causa est divina virtus, quae in eis operatur salutem: sed causae secundae, sive instrumentales sunt materiales operationes, ex divina institutione habentes efficaciam, et sic consensus in matrimonio est causa.

AD SECUNDUM dicendum, quod matrimonium non est ipse consensus, sed quaedam unio ordinatorum ad unum, ut dictum est (q. praec. art. 1.), quam consensus facit: nec consensus, proprie loquendo, conjunctionem Christi ad Ecclesiam significat, sed voluntatem ejus, qua factum est, ut Ecclesiae conjungeretur.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut matrimonium est unum ex parte ejus, in quod fit conjunctio, quamvis sit multiplex ex parte conjunctorum, ita etiam consensus est unus ex parte ejus, in quod consentitur, scilicet prae-

dictae conjunctionis, quamvis sit multiplex ex parte consentientium: nec est directe consensus in virum, sed in conjunctionem ad virum ex parte uxoris; et similiter ex parte viri est consensus in conjunctionem ad uxorem.

ARTICULUS II.

185

UTRUM OPORTEAT CONSENSUM PER VERBA EXPRIMI.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod non oporteat consensum per verba exprimi, quia sicut per matrimonium redigitur homo in potestatem alterius, ita per votum: sed votum obligat quoad Deum, etiamsi non exprimitur verbis; ergo et consensus facit matrimonii obligationem, etiam sine expressione verborum.

2. PRAETEREA. Matrimonium potest esse inter aliquos, qui suum consensum sibi mutuo verbis exprimere non possunt, quia vel sunt muti, vel diversarum linguarum; ergo expressio consensus per verba non requiritur ad matrimonium.

3. PRAETEREA. Si omittatur illud quod est de necessitate sacramenti, quaecumque ex causa, non est sacramentum: sed in aliquo casu est matrimonium sine expressione verborum, sicut quando puella tacet prae verecundia, parentibus eam viro tradentibus; ergo expressio verborum non est de necessitate matrimonii.

SED CONTRA. Matrimonium est sacramentum quoddam: sed in omni sacramento requiritur aliquod sensibile signum; ergo et in matrimonio: et ita oportet ibi esse saltem verba exprimentia consensum sensibilibiter.

Praeterea. In matrimonio fit contractus inter virum, et mulierem: sed in quolibet contractu oportet esse expressionem verborum, quibus se invicem homines obligent; ergo et in matrimonio oportet esse consensum per verba expressum.

RESPONDEO dicendum, quod, sicut ex dictis patet (art. praec.), conjunctio matrimonialis fit ad modum obligationis in contractibus materialibus; et quia materiales contractus non possunt fieri, nisi sibi invicem voluntatem suam verbis promant, qui contrahunt, ideo etiam oportet, quod consensus matrimonium faciens verbis exprimat, ut expressio verborum se habeat ad matrimonium, sicut ablutio exterior ad baptismum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod in voto non est aliqua sacramentalis obligatio, sed spiritualis tantum; et ideo non oportet, quod fiat ad modum materialium contractuum, ad hoc quod obliget, sicut est de matrimonio.

AD SECUNDUM dicendum, quod quamvis tales non possint vota sua mutuo verbis exprimere, possunt tamen exprimere nutibus, et tales nutus pro verbis computantur.

AD TERTIUM dicendum, quod, sicut dicit Hugo de S. Victore (tract. 7. Sum. sent. cap. 6. a princ.), eos qui conjunguntur, sic oportet consentire, ut invicem se spontanee recipiant; quod judicatur fieri, si in desponsatione non contradicant: unde verba parentum computantur in casu illo, ac si essent puellae; sunt enim sufficiens signum, quod sunt ejus, ex quo non contradicit.